

Motion till riksdagen 2017/18:3974

av Roger Haddad m.fl. (L)

med anledning av prop. 2017/18:81 Elektronisk övervakning av kontaktförbud

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontaktförbud med elektronisk övervakning ska kunna beslutas som en förstahandsåtgärd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort böter ur straffskalan för alla överträdelser av normalgraden av kontaktförbud och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffpåföljd även ska följa på ringa överträdelser av kontaktförbud, om inte särskilda omständigheter gör att kontakten kan anses klart ursäktlig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

När det gäller kontaktförbud – en viktig skyddslagstiftning för att värna hotades och förföljdas integritet – kan den pågående mandatperioden betraktas som fyra förlorade år.

Liberalerna gick till val 2014 med en rad förslag på området, bl.a. att göra kontaktförbud med elektronisk övervakning (fotboja) till en förstahandsåtgärd och även öka den skyddade zonen som ett kontaktförbud. Redan i mars 2015 gjorde riksdagen ett tillkännagivande om att lagstiftningen måste ses över (bet. 2014/15:JuU18, rskr. 2014/15:124).

Det dröjde sedan ett helt år innan regeringen gav en utredare i uppdrag att se över lagstiftningen (Ju/2016/02084/LP). När regeringen nu i januari 2018 slutligen lägger fram en proposition är förslagen visserligen i sig välkomna, men långt ifrån tillräckliga för att ge brottsoffren tillräckligt skydd för sin personliga sfär och ge dem andrum till ett någorlunda normalt privatliv.

Enligt riksdagsordningen (9 kap. 12 §) får en följdmotion på proposition innehålla förslag ”inom ramen för ärendet”, dvs. avgränsat till de specifika frågor som

propositionen eller dess förarbeten tar upp. Av formella skäl är vi därför förhindrade att lägga konkreta yrkanden på den bredare reformering av lagstiftningen som vore önskvärd, och för dessa yrkanden hänvisar vi till den motion som Liberalerna presenterade under allmänna motionstiden (2017/18:3584).

Liberalernas kritik mot propositionen

Propositionen innebär att elektronisk övervakning av kontaktförbud görs till huvudregel vid utvidgat kontaktförbud, alltså även vid det andra steget i den trestegskonstruktion som lagstiftningen om kontaktförbud är konstruerad som. Vidare förlängs längsta möjliga giltighetstiden för ett beslut om kontaktförbud med elektronisk övervakning från sex månader till ett år. Böter tas bort ur straffskalan för brott mot överträdelse av kontaktförbud med elektronisk övervakning, och maxstraffet för sådana brott skärps från ett års fängelse till två års fängelse.

Vi invänder visserligen inte mot förslagen som sådana, men de är helt otillräckliga.

För det första vidhåller regeringen att kontaktförbud med elektronisk fotboja bara ska kunna beslutas mot en gärningsman som tidigare brutit mot ett kontaktförbud. Ur ett brottsofferperspektiv är detta oacceptabelt. Kontaktförbud är i sig en åtgärd för att skydda en hotad person, och vilka restriktioner som ska förenas med kontaktförbudet måste bestämmas av hotbilden. Därför anser Liberalerna att kontaktförbud med fotboja ska kunna beslutas som en förstahandsåtgärd. Den hotade kvinnan – för det är oftast en kvinna som är brottsoffer – ska inte tvingas vänta på att ett kontaktförbud utan fotboja misslyckas.

För det andra innebär regeringens förslag att straffskalan för brott mot kontaktförbud utan fotboja lämnas helt oförändrad. Böter kvarstår i straffskalan och ringa överträdelser förblir helt straffria. Liberalerna konstaterar att den nationella samordnaren mot våld i nära relationer redan 2014 presenterade ett färdigt lagförslag om skärpning av straffskalan även i denna del (SOU 2014:49 s. 25). Enligt utredarens förslag tas böter bort ur straffskalan för alla överträdelser av normalgraden av kontaktförbud, medan ringa överträdelse av kontaktförbud ger böter om inte särskilda omständigheter gör att kontakten kan anses klart ursäktlig.

Liberalerna anser att en sådan skärpning skulle göra att straffet står i bättre proportion mot den integritetskränkning brottsoffret utsätts för vid överträdelser av kontaktförbudet. Vi är därför kritiska till att regeringen väljer att inte lägga förslaget till grund för lagstiftning, och vi står fast vid vår tidigare åsikt att 2014 års utredningsförslag bör förverkligas.

Utöver detta vidhåller vi även våra tidigare förslag om andra skärpningar av lagstiftningen om kontaktförbud, även om vi av formella skäl som redovisats ovan inte kan lägga yrkanden i denna motion. Bland annat vill Liberalerna att området för kontaktförbudet ska utökas. Detta kräver att lagen ändras så att särskilt utvidgat kontaktförbud ska kunna meddelas oftare och i de allvarligaste fallen ska kunna avse en hel kommun eller flera kommuner – ett kommunalt vistelseförbud eller en omvänd kommunarrest för förövaren. Brottsoffrets rätt till en skyddad zon måste gå före gärningsmannens rörelsefrihet.

Vidare vill vi stärka offrets skydd vid frisläppande av fängelsedömda. Under fängelsestraffet har förövaren suttit inlåst och därmed inte kunnat bryta mot något kontaktförbud. Det finns därför i dag inte någon möjlighet att besluta om fotboja i samband med frisläppandet av förövaren, även om han bedöms som farlig för

omgivningen eller det finns en uttalad hotbild mot t.ex. en expartner. Liberalerna vill att förövare som dömts för grova sexualbrott eller grova brott mot närstående också ska kunna få kontaktförbud med fotboja direkt efter fängelsetiden.

Vi anser även att bestämmelsen om kontaktförbud i gemensam bostad bör utvärderas. År 2014 ändrades bestämmelserna så att kontaktförbud i gemensam bostad ska kunna meddelas om det finns en konkret och tydlig risk för brott mot den person som kontaktförbudet skyddar. Tidigare krävdes det att risken skulle vara akut. Dock har det framkommit kritik mot att lagändringen inte har fått tillräckligt genomslag i praktiken, och vi anser därför att bestämmelsens genomslag bör analyseras. Om det behövs ur ett brottsofferperspektiv kan lagstiftningen i denna del behöva justeras ytterligare.

Redovisning av åtgärder med anledning av tillkännagivanden

Propositionen innehåller även ett särskilt avsnitt där regeringen redovisar vidtagna och planerade åtgärder med anledning av tillkännagivanden om tillgreppsbrott och tillträdesförbud. Tillkännagivandena gäller t.ex. inbrottsstöld, häleribrott och tillträdesförbud till simhallar och butiker. Denna redovisning är alltså till sitt innehåll helt skild från propositionen i övrigt. Eftersom den faller utanför ramen för själva lagstiftningsärendet avser Liberalerna att återkomma till frågan i annat sammanhang, bl.a. i samband med riksdagens kommande behandling av skrivelse 2017/18:75.

Roger Haddad (L)

Christer Nylander (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Maria Weimer (L)

Tina Acketoft (L)

Mats Persson (L)